Realizatorzy projektu:

Miasto Poznań w partnerstwie z Fundacją Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza - Poznańskim Parkiem Naukowo-Technologicznym

„OPRACOWANIE MODELU WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ W WIELKOPOLSCE”

streszczenie raportów z badań przeprowadzonych w ramach projektu

Poznań, marzec 2007 r.

Wstęp

W ramach działania 2.6 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dla Wielkopolski, Miasto Poznań, działając w partnerstwie z Fundacją Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza – Poznańskim Parkiem Naukowo-Technologicznym w Poznaniu, otrzymało w roku 2005 dotację finansowaną ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (75%) i budżetu państwa (25%), na zrealizowanie projektu p.t. **„Opracowanie modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce”.**

Podstawowym celem projektu było opracowanie praktycznego modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej, składającego się z propozycji konkretnych działań, które mogłyby zostać wdrożone przez wielkopolskie władze samorządowe, przy uwzględnieniu aktualnych realiów prawnych, ekonomicznych i społecznych.

Odpowiedzialny za realizację projektu Wydział Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta Poznania, po przeprowadzeniu procedury przetargowej, zlecił poznańskiej firmie **Public Profits Sp. z o.o**. wykonanie badań środowiska wielkopolskich uczelni i placówek naukowych oraz zaproponowanie w oparciu o ich wyniki instrumentów wspierania przedsiębiorczości akademickiej.

W ramach zamówienia wykonano następujące zadania:

- Sporządzono **diagnozę stanu przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce.**
- Zaprezentowano **najciekawsze rozwiązania instytucjonalnego wspierania przedsiębiorczości akademickiej w krajach Unii Europejskiej.**
- Przedstawiono **model wspierania przedsiębiorczości akademickiej przez wielkopolskie władze samorządowe.**

I. Diagnoza stanu przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce

Głównym celem projektu było opracowanie modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce. Wymagało to jednak uprzedniego uzyskania odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe:

1) Jaka jest skala, rodzaje i formy przedsiębiorczości akademickiej wśród przedstawicieli środowiska naukowego w Wielkopolsce?
2) Jakie są opinie i postawy przedstawicieli środowiska naukowego w Wielkopolsce wobec komercjalizacji wiedzy polegającej na sprzedaży patentów i licencji, transferze technologii z uczelni i placówek badawczych do gospodarki?
3) Jakich form wsparcia (i z czyjej przede wszystkim strony?) oczekują przedsiębiorcy akademiccy i wszelkie podmioty związane w taki czy inny sposób z przedsiębiorczością akademicką, bądź (i) odpowiedzialne za jej kondycję i rozwój?
4) Jakie czynniki najbardziej sprzyjają obecnie rozwojowi przedsiębiorczości akademickiej, co stanowi jej potencjalną bazę?
5) Jakie są najważniejsze bariery rozwoju przedsiębiorczości akademickiej na terenie Wielkopolski?
6) Jak oceniane są istniejące instrumenty i rozwiązania w zakresie wspierania przedsiębiorczości akademickiej (z punktu widzenia ich przydatności w rozwijaniu przedsiębiorczości w środowisku naukowym, z punktu widzenia szans na bardziej dynamiczny niż dotąd rozwój przedsiębiorczości akademickiej?

W praktyce przyjęty zamysł badawczy i cała szczegółowa koncepcja badań nakierowana została na (1) obszerną i wielowymiarową diagnozę stanu/ sytuacji przedsiębiorczości akademickiej na terenie Wielkopolski (dodajmy w tym miejscu: ze szczególnym uwzględnieniem jej barier rozwojowych) oraz (2) na poszukiwanie nowych i potencjalnie bardziej skutecznych niż dotychczasowe sposobów wspierania przedsiębiorczości akademickiej mających zaowocować przyspieszeniem jej rozwoju i pojawieniem się w jej ramach nowych (być może bardziej adekwatnych do jej istoty i do jej natury) form instytucjonalnych.

Zgodnie z założoną wstępnie metodologią badań, socjologicznymi badaniami ilościowymi (wywiady kwestionariuszowe, formularze opisu ośrodków przedsiębiorczości akademickiej) i jakościowymi (indywidualne wywiady pogłębione, zogniskowane wywiady grupowe) objęto następujące kategorie:

1) funkcjonujące w Wielkopolsce struktury spełniające wąskie, restrykcyjne kryteria przedsiębiorczości akademickiej;
2) funkcjonujące w Wielkopolsce struktury będące potencjalnym środowiskiem dla przedsiębiorczości akademickiej - publiczne i niepubliczne szkoły wyższe na terenie Wielkopolski, instytuty i ośrodki naukowo-badawcze, placówki PAN, nie związane w bezpośredni sposób z żadnymi instytucjonalnymi formami przedsiębiorczości akademickiej, ani nie realizujące idei przedsiębiorczości akademickiej (cel: opis potencjalnego środowiska dla przedsiębiorczości akademickiej);
3) instytucjonalnych partnerów współpracujących ze strukturami przedsiębiorczości akademickiej (w różnych rolach i z różnych powodów – cel: opis dzisiejszych faktycznych partnerów dla przedsiębiorczości akademickiej);
4) osoby zaangażowane w przedsiębiorczość akademicką (w różne zinstytucjonalizowane przejawy przedsiębiorczości akademickiej – cel: uchwycenie postaw wobec przedsiębiorczości akademickiej, opinii i oczekiwań na temat przedsiębiorczości);
5) osoby nie związane z przedsiębiorczością akademicką, lub związane z przedsiębiorczością akademicką w luźny sposób (potencjalnych partnerów przedsiębiorczości akademickiej – cel: uchwycenie postaw wobec przedsiębiorczości akademickiej, opinii na temat przedsiębiorczości akademickiej, oczekiwań wobec przedsiębiorczości akademickiej, opinii na temat warunków zaangażowania się w przedsiębiorczość akademicką, oczekiwanego modelu współdziałania z przedsiębiorczością akademicką itp.);
6) instytucje – potencjalnych partnerów dla struktur przedsiębiorczości akademickiej (cel: jak w dwóch poprzednich przypadkach).

Szczegóły przedstawia poniższa tabela:

Tabela 1 Struktura próby badawczej

A. Struktury spełniające wąskie, restrykcyjne kryteria PA	B. Struktury będące potencjalnym środowiskiem dla PA	C. Partnerzy struktur PA
• akademickie inkubatory przedsiębiorczości (AIP); • centra transferu technologii (CTT); • parki technologiczne (PT); • centra zaawansowanych technologii (CZT)[1].	• szkoły wyższe (publiczne i niepubliczne) nie prowadzące ośrodków przedsiębiorczości akademickiej, ale związane poprzez profil oferty dydaktycznej z obszarem gospodarki opartej na wiedzy, innowacyjności i zaawansowanych technologiach • instytuty i ośrodki naukowo-badawcze (w tym PAN-owskie) nie zaangażowane w PA; • biura karier nie zaangażowane w PA.	• władze i pracownicy izb przemysłowo-handlowych, organizacji pracodawców, kupców, rzemieślników współpracujący z PA/ wspierający PA; • władze Miasta Poznania, Powiatu Poznańskiego, Województwa Wielkopolskiego, samorządów lokalnych Wielkopolski współpracujące z ośrodkami PA/ wspierające ośrodki PA; • przedsiębiorcy współpracujący z ośrodkami PA.

Zasięg geograficzny badania objął obszar całego województwa wielkopolskiego, gdyż badania ilościowe przedsiębiorców realizowane były na próbie 100 największych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie całego województwa. Pozostałe badania prowadzono na terenie tych wielkopolskich miast, w których znajdowały się w chwili badania środowiska akademickie i instytucje przedsiębiorczości akademickiej. W ogromnej większości wykonano je zatem na terenie Poznania. Badania zrealizowano w okresie od 31 lipca do 25 października 2006r.

Na terenie województwa wielkopolskiego zlokalizowanych zostało 17 ośrodków przedsiębiorczości akademickiej, w tym 2 są w trakcie powstawania.

W zestawieniu celowo pominięte zostały biura karier (z uwagi na ich specyfikę, z uwagi na wątpliwości ekspertów w kwestii tego, czy i w jakim stopniu w ogóle powinny być one uznane za ośrodki przedsiębiorczości akademickiej i przede wszystkim z uwagi na ich obligatoryjny charakter).

Tabela 2 Wykaz ośrodków przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce

LP.	NAZWA WŁASNA OŚRODKA PA	UCZELNIA, Z KTÓRĄ ZWIĄZANY JEST OŚRODEK	STATUS FORMALNO-PRAWNY	TYP/ FUNKCJA
1.	Poznański Park Naukowo-Technologiczny	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Jednostka organizacyjna wydzielona w ramach struktury Fundacji UAM	Preinkubator i inkubator przedsiębiorczości, park technologiczny
2.	Nickel Technology Park Poznań Sp. z o.o.	Nie dotyczy	Spółka z ograniczoną odpowiedzilanością	Preinkubator i inkubator przedsiębiorczości, park technologiczny
3.	Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Poznań	Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania	Biuro Fundacji AIP	Akademicki inkubator przedsiębiorczości
4.	Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości	Nie dotyczy	Stowarzyszenie	Akademicki inkubator przedsiębiorczości

[1] Za specyficzny typ ośrodka przedsiębiorczości akademickiej uznaje się Centra Zaawansowanych Technologii, czyli konsorcja tworzone przez jednostki naukowe oraz innego typu podmioty. Celem tego typu ośrodków jest przede wszystkim transfer wiedzy i innowacji z sektora badań naukowych do sektora komercyjnego.

5.	Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii UAM	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Jednostka ogólnouczelniana, bez własnej osobowości prawnej nadzorowana przez Prorektora ds. nauki	Centrum transferu technologii
6.	Instytut Logistyki i Magazynowania	Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu	Jednostka badawczo-rozwojowa, dla której organem założycielskim jest Ministerstwo Gospodarki i Pracy	Centrum badawcze, centrum transferu technologii
7.	Wielkopolski Klub Techniki i Racjonalizacji	Nie dotyczy	Stowarzyszenie	Centrum transferu technologii
8.	Instytut Technologii Drewna	Nie dotyczy	Jednostka badawczo-rozwojowa, dla której organem założycielskim jest Ministerstwo Leśnictwa, a organem nadzorującym jest Ministerstwo Gospodarki i Pracy	Centrum badawcze, centrum transferu technologii
9.	Centrum Wspierania Innowacji	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Dział Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego	Centrum transferu technologii
10.	Centrum Zaawansowanych Technologii Chemicznych	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Politechnika Poznańska	Jednostka ogólnouczelniana, Konsorcjum	Centrum zaawansowanych technologii
11.	Centrum Zaawansowanych Technologii Informacyjnych	Politechnika Poznańska oraz inne uczelnie spoza Wielkopolski	Konsorcjum	Centrum zaawansowanych technologii
12.	Wielkopolskie Centrum Biotechnologii Chemicznej	UAM w Poznaniu, Akademia Rolnicza w Poznaniu, Akademia Medyczna Poznaniu	Konsorcjum	Centrum zaawansowanych technologii, preinkubator biotechnologii.
13.	Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	Nie dotyczy	Stowarzyszenie	Promocja przedsiębiorczości, inkubator przedsiębiorczości.
14.	Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości	Nie dotyczy	Fundacja	Preinkubator i inkubator przedsiębiorczości
15.	Poznański Inkubator Przedsiębiorstw	Nie dotyczy	Sp. z o. o.	Inkubator przedsiębiorczości
16.	*Inkubator Technologiczny w Kaliszu*	*Nie dotyczy*	*Projekt "Przygotowanie koncepcji funkcjonowania Inkubatora Technologicznego w Kaliszu" jest w realizacji.*	*Inkubator technologiczny*
17.	*Inkubator Technologiczny PPNT w Poznaniu*	*UAM w Poznaniu*	*Otwarcie inkubatora nastąpiło 26.10.2006r.(po zakończeniu realizacji badań w terenie)*	*Inkubator technologiczny*

Jak widać, wśród działających na terenie Wielkopolski ośrodków przedsiębiorczości akademickiej jest 7 inkubatorów przedsiębiorczości, w tym 2 akademickie inkubatory przedsiębiorczości, 5 centrów transferu technologii, 2 parki technologiczne, 3 centra zaawansowanych technologii i 2 rozpoczynające działalność inkubatory technologiczne.

Warto zwrócić uwagę, że aż 6 ośrodków przedsiębiorczości akademickiej znajdujących się w powyższym zestawieniu (Poznański Park Naukowo-Technologiczny, Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Centrum Wspierania Innowacji, Uczelniane Centrum Innowacji i Transferu Technologii UAM, Centrum Zaawansowanych Technologii Chemicznych oraz rozpoczynający działalność w październiku 2006 r. Inkubator Technologiczny PPNT w Poznaniu) są ze sobą ściśle powiązane, tak personalnie jak i organizacyjnie. Można tu wręcz mówić o strukturze quasi-holdingowej.

Najważniejsze wnioski z badań

1) Poziom instytucjonalizacji przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce jest niski.
2) W skład otoczenia instytucjonalnego przedsiębiorczości akademickiej wchodzi niewielka liczba podmiotów, które są dodatkowo dość słabo zorientowane na współpracę z przedsiębiorczością akademicką, traktując ją jako rzecz marginalną.
3) Związki przedsiębiorczości akademickiej z gospodarką są niewielkie i dalece niewystarczające.
4) Znikoma ilość zbadanych przedsiębiorstw współpracuje z ośrodkami przedsiębiorczości akademickiej (wyjąwszy biura karier). Nieco lepiej przedstawiają się deklaracje dotyczące chęci i gotowości podjęcia takiej współpracy.
5) Przedsiębiorczość akademicka funkcjonuje w świadomości badanych jako pojęcie nieostre i otwarte. Jest definiowana bardzo swobodnie i zazwyczaj szeroko. Wspomniana sytuacja utrudnia nabranie przez zjawisko przedsiębiorczości akademickiej wyrazistej tożsamości (w dalszej zaś kolejności – utrudnia skuteczną, efektywną promocję przedsiębiorczości akademickiej).
6) Znajomość problematyki przedsiębiorczości akademickiej (jej przejawów i form jej występowania) wśród społeczności akademickiej jest bardzo mała.
7) Niski jest również poziom zainteresowania środowiska akademickiego uczestnictwem w przedsiębiorczości akademickiej, zaangażowaniem się w działalność realizowaną w ramach poszczególnych ośrodków przedsiębiorczości akademickiej.
8) Z przeprowadzonych badań wynika, że przedsiębiorczość akademicka funkcjonuje trzytorowo: (a) jako edukacja do przedsiębiorczości, (b) jako wspieranie młodych przedsiębiorstw zakładanych przez osoby wywodzące się ze środowiska akademickiego/ związane ze środowiskiem akademickim, (c) jako transfer wiedzy i technologii z uczelni do gospodarki. Te trzy nurty przedsiębiorczości akademickiej są dzisiaj ze sobą dość słabo powiązane. Przede wszystkim jednak – wymagają różnych, oddzielnych form wsparcia.
9) Poziom zainteresowania studentów, doktorantów i pracowników naukowych zakładaniem własnych przedsiębiorstw w celu wdrażania wyników badań, tzw. **„firm odpryskowych” (ang. „spin-off”)**, jest stosunkowo niski. Dominującym wzorem kariery zawodowej staje się dobrze płatna, satysfakcjonująca praca najemna.
10) Większość osób, które noszą się z zamiarem założenia własnego przedsiębiorstwa nie planuje korzystać ze wsparcia ośrodków przedsiębiorczości akademickiej (raczej zamierza liczyć wyłącznie na własne siły lub też ubiegać się o pomoc i wsparcie ze strony wyspecjalizowanych agend rządowych, korzystać z ogólnopolskich programów wspierania przedsiębiorczości).
11) Lista oczekiwań formułowanych pod adresem przedsiębiorczości akademickiej, jak i postulowanych form jej wspierania, jest dość ogólnikowa. Świadczy to o niskim poziomie refleksji na temat przedsiębiorczości akademickiej i o niskim zaangażowaniu badanych w jej problemy. Oferta ośrodków przedsiębiorczości akademickiej traktowana jest raczej jako „uniwersalna oferta szkoleniowo-doradcza”, z której opłaca się i warto

skorzystać, jednak niekoniecznie po to, aby w najbliższej przyszłości spróbować sił jako przedsiębiorca.

12) Ogólnikowe są również oczekiwania adresowane w kierunku samorządu (jako ewentualnego partnera przedsiębiorczości akademickiej bądź (i) jako struktury wspierającej przedsiębiorczość akademicką). Część z tych oczekiwań jest pozbawiona realizmu prawnego, część – oparta jest na postawach wybitnie roszczeniowych, część – wydaje się niewykonalna organizacyjnie.
13) Znaczna część respondentów (w tym również tych bezpośrednio związanych z przedsiębiorczością akademicką – jako jej animatorzy względnie beneficjenci), wykazywała się wybitnie niskim zaangażowaniem w badanie i w jego problematykę. Jest to bardzo niepokojący fakt. Można go traktować jako pośredni wskaźnik niskiego stopnia identyfikacji z przedsiębiorczością akademicką i jako pośredni wskaźnik deprecjonującego nastawienia do przedsiębiorczości akademickiej polegającego na traktowaniu jej bardziej jako sztucznego wytworu niż jako samoorganizującego się od dołu, autentycznego zjawiska.
14) W świetle przeprowadzonych badań rysuje się ważny dylemat – czy pod pojęciem przedsiębiorczości akademickiej powinno się rozumieć także edukację do przedsiębiorczości?
15) Badania ujawniły, że słabym punktem jest niedostateczne wsparcie instytucjonalne dla przedsiębiorców akademickich planujących utworzenie i rozwijanie firm typu „spin-off” (istniejące inkubatory i parki oferują zbyt mało wsparcia o typowo enterprenerskim charakterze w formie praktycznych szkoleń, skutecznego i rzeczowego pośredniczenia między startującymi przedsiębiorstwami a inwestorami instytucjonalnymi itd.).
16) Potężną barierą rozwojową przedsiębiorczości akademickiej jest brak mechanizmów współpracy firm typu „spin-off” z inwestorami instytucjonalnymi (funduszami typu seed capital oraz venture capital) i z „aniołami biznesu”.
17) Badania ujawniły swoiste „biznesowe marnotrawstwo” polegające na tym, że projekty wnoszone przez przedsiębiorców akademickich do inkubatorów są zazwyczaj od początku traktowane w skali przedsięwzięcia typu „small business”. Sytuacji takiej, z gruntu niekorzystnej dla przyszłości przedsiębiorczości akademickiej – sprzyja deprymująca świadomość barier finansowych i organizacyjnych. W rezultacie wiele projektów, które mogłyby być pomysłami biznesowymi dla przedsięwzięć średnich bądź nawet dużych zostaje w zarodku „stłamszonych” za sprawą tego, że myśli się o nich od samego początku jako o kolejnych propozycjach na skalę „small business”.
18) Inkubatory przedsiębiorczości akademickiej nie radzą sobie wystarczająco dobrze z „usamodzielnianiem” przedsiębiorstw akademickich.
19) Badania potwierdziły, że przedsiębiorczość akademicka jest dzisiaj bardzo słabo obecna instytucjonalnie: ma nielicznych animatorów, choć zazwyczaj silnie zdeterminowanych i całkowicie jej oddanych, oraz niewielu partnerów instytucjonalnych, którzy poważnie ją traktują i którzy widzą w niej potencjalnego partnera.
20) Wielką przeszkodą w szybszym rozwijaniu się przedsiębiorczości akademickiej jest brak zainteresowania nią ze strony biznesu. Skutkuje to niskim poziomem transferu wiedzy do gospodarki i słabą współpracą biznesu z ośrodkami przedsiębiorczości akademickiej;
21) Niski poziom transferu wiedzy i technologii do gospodarki wynika także z istnienia „szarej strefy badań i ekspertyz naukowych”. Ma on też jednak znacznie bardziej strukturalną przyczynę: polska gospodarka nie dysponuje nadwyżkami kapitałowymi umożliwiającymi jej podejmowanie ryzyka inwestowania w innowacje, nosi ona – w swojej zasadniczej części - znamiona gospodarki półperyferyjnej, w której przede wszystkim dochodzi do wdrażania sprawdzonych już technologii i modeli biznesowych.

22) Ogromną barierą dla rozwoju przedsiębiorczości akademickiej jest niskie i ciągle malejące zainteresowanie studentów i absolwentów zakładaniem własnych przedsiębiorstw.
23) Relatywnie często naukowcy (często wybitni i o znacznym dorobku naukowym) nie są zainteresowani dyskontowaniem swoich wynalazków i patentów jako przedsiębiorcy.
24) Wśród potrzeb zgłaszanych przez potencjalnych beneficjentów i uczestników przedsiębiorczości akademickiej dominują oczekiwania „miękkich” form wsparcia (przede wszystkim wskazywano na potrzebę szkoleń). Taki obraz sytuacji wzbudza niepokój. Po pierwsze, wydaje się, że deklarowana potrzeba szkoleń pełni tu bardzo często funkcję zgłaszania akcesu do swoistej „aktywności zastępczej” i bywa „odpowiadaniem na odczepne” (jeśli nie do końca wiadomo, czego się rzeczywiście potrzebuje, mówi się – w ogólnikowy i niezobowiązujący sposób - że potrzebuje się /jakichś/ szkoleń). Po drugie, sytuacja, w której nie tylko wspieranie, lecz i samo „praktykowanie” przedsiębiorczości akademickiej zostałoby tak silnie, jednoznacznie i jednostronnie utożsamione ze szkoleniami niesie ze sobą bardzo konkretne zagrożenia. Można sobie wyobrazić, że przedsiębiorczość akademicka stanie się w pewnym momencie synonimem szkoleń do przedsiębiorczości (już nawet nie dla przedsiębiorców), że zostanie ona zredukowana do takich czy innych programów szkoleniowych, których największymi beneficjentami będą koniec końców nie szkoleni, lecz ci, którzy szkolą, konsumując w ten sposób pieniądze przeznaczone na rozwój i na wspieranie przedsiębiorczości.
25) Mimo bogactwa zastosowanych narzędzi badawczych i pomimo stosunkowo szerokiego spektrum respondentów uczestniczących w zrealizowanym przedsięwzięciu badawczym, ostateczny obraz przedsiębiorczości akademickiej wyłaniający się z badania jest stosunkowo ubogi. Co więcej, uważna lektura wielu wypowiedzi udzielanych przez respondentów w jakościowej części badania prowadzić musi do wniosku, że uderzająco wiele z nich ma zdawkowy i rutynowy charakter. Wydaje się także, że znaczna część respondentów (również tych, którzy nominalnie powinni być żywo zainteresowani przedsiębiorczością akademicką) nie jest tak naprawdę ani emocjonalnie, ani intelektualnie zżyta ze zjawiskiem przedsiębiorczości akademickiej. Przedsiębiorczość akademicka jest traktowana przez znaczną część potencjalnie zainteresowanych środowisk jako temat w znacznej mierze pozorny i sztuczny.
26) Poziom ogólniejszej, a zarazem odważnej i wizjonerskiej refleksji na temat przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce i szerzej - w Polsce jest raczej niski (zarówno wśród części jej animatorów, jak i tym bardziej wśród jej potencjalnych beneficjentów i uczestników). Świadczy to o niekorzystnej tendencji polegającej na stopniowej biurokratyzacji zjawiska przedsiębiorczości akademickiej.

Rekomendacje dotyczące dalszych badań zjawiska przedsiębiorczości akademickiej

Wskazana byłaby kontynuacja badań nad przedsiębiorczością akademicką. Na szczególną uwagę zasługuje nieobecna w tym badaniu problematyka przedsiębiorczości akademickiej rozumianej jako przedsiębiorczość uczelni. Zbadanie jej stanowiłoby swoiste dopełnienie niniejszego projektu. Powinno ono być próbą ustalenia, jak można wspierać przedsiębiorczość akademicką „od wewnątrz”, jak mogą ją wspierać władze uczelniane. Rzecz wydaje się warta rozważenia tym bardziej, że wiele pytań badawczych dotyczących sytuacji przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce znalazło już swoje odpowiedzi. Teraz więc trzeba byłoby pokusić się właściwie już tylko o badanie uzupełniające, w którym podstawowymi celami byłyby:

- uchwycenie barier rozwoju przedsiębiorczości akademickiej istniejących wewnątrz uczelni;
- określenie wymogów i warunków (prawnych, finansowych, organizacyjnych, kompetencyjnych itd.), jakie muszą być spełnione, aby przedsiębiorczość akademicka rozumiana jako przedsiębiorczość uczelni rozwijała się bardziej dynamicznie;
- odpowiedź na pytanie, jak przedsiębiorczość akademicka może być wspierana „od wewnątrz”, tzn. z poziomu szkoły wyższej.

II. Najciekawsze rozwiązania dotyczące instytucjonalnego wspierania przedsiębiorczości akademickiej w krajach Unii Europejskiej

Na podstawie analizy literatury i danych europejskich zaprezentowano obszerny przegląd praktykowanych w różnych krajach UE instytucjonalnych rozwiązań wspierania przedsiębiorczości akademickiej. W tej części wykorzystano analizy wykonane przez Public Profits Sp z o.o. dla Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w roku 2005. Analizie poddano wybrane rozwiązania unijne (Gate2Growth, Paxis), krajowe (m.in. francuskie, niemieckie, fińskie, szwedzkie, duńskie), regionalne (Katalonia, holenderski region Twente) oraz inicjatywy o charakterze lokalnym (w mieście Warwick – Anglia i w mieście Bielefeld - Niemcy).

Programy wspierające rozwój przedsiębiorczości akademickiej w Europie przyjmują **trzy główne formy instytucjonalne**. Najczęściej działalnością w tym zakresie zajmują się jednostki tworzone przy wyższych uczelniach, przyjmujące formy **centrów transferu technologii** oraz **biur karier**. Duża liczba tego rodzaju jednostek powodowana jest unikalną pozycją uniwersytetów wynikającą po pierwsze z faktu, że skupiają one całość życia akademickiego, a po drugie, są źródłem innowacji, technologii, pomysłów, które w momencie komercyjnego zastosowania, szczególnie w formie tzw. firm „odpryskowych” (ang. „spin-off”) stają się najbardziej jaskrawym przejawem przedsiębiorczości akademickiej. Niekoniecznie jednak komórki przyuczelniane muszą zajmować się tak dalece zaawansowaną działalnością. Część jednostek ogranicza się jedynie do działalności „miękkiej”, organizując punkty informacyjne dla studentów i pracowników naukowych zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej, szkolenia, spotkania z przedsiębiorcami, warsztaty itp. Jednostki takie przybierają różne formy prawne i organizacyjne. Mogą one być niewielkimi punktami działającymi w ramach uczelni albo nawet wydziału, ale mogą też przyjmować formę spółek, w których uczelnia posiada część udziałów, podczas gdy reszta należy do komercyjnych przedsiębiorstw.

Inną, często spotykaną, formą ośrodka przedsiębiorczości akademickiej są **parki naukowe i naukowo-technologiczne**, których celem jest budowanie powiązań pomiędzy nauką a gospodarką, promowanie postaw przedsiębiorczych wśród personelu naukowego i studentów, a także wspieranie firm typu „spin-off” poprzez zaawansowane wsparcie infrastrukturalne. W niektórych regionach tworzenie parków ma także na celu ożywianie gospodarki i generowanie firm opierających się na nowoczesnych technologiach. Dotyczy to szczególnie regionów, gdzie dominował zanikający obecnie przemysł ciężki.

Wreszcie trzecią formą ośrodków przedsiębiorczości akademickiej są **inkubatory przedsiębiorczości i preinkubatory**, których zakres działalności jest węższy od parku naukowo-technologicznego – często inkubatory są jednostkami funkcjonującymi w ramach parków lub są tworzone przez wyższe uczelnie. Celem ich istnienia jest wspieranie firm w pierwszym okresie działalności poprzez świadczenie nieodpłatnie lub po preferencyjnych stawkach usług okołobiznesowych (np. księgowość, doradztwo itp.), pomocy w poszukiwaniu

kapitału koniecznego do poszerzenia skali działalności lub pomocy prawnej w kwestiach prawa patentowego i licencji.

Wymienione instytucje pełnią różnorakie funkcje, łącząc je w zależności od stopnia rozwoju, możliwości, posiadanych zasobów oraz celów do jakich zostały powołane. Sama nazwa nie świadczy o tym, że dana instytucja posiada ściśle określoną ofertę, dlatego poniżej podano charakterystykę form oferowanego przez nie wsparcia. Zostały one podzielone na dwie kategorie: pierwsza obejmuje formy o charakterze „miękkim,” (niematerialnym) a druga - formy o charakterze „twardym” (materialnym).

Wsparcie „miękkie”

Pierwszą kategorię wsparcia udzielanego przez ośrodki przedsiębiorczości akademickiej określa się umownie mianem wsparcia „miękkiego”. Zaliczyć do tej kategorii można bardzo wiele form aktywności, które posiadają jedną cechę wspólną, mianowicie nie dają korzyści o charakterze materialnym. Skupiają się natomiast na szeroko pojętej **edukacji na rzecz przedsiębiorczości**. Działania te obejmują: konferencje, szkolenia, kursy, doradztwo, spotkania z przedsiębiorcami oraz wszelkie inne działania propagujące przedsiębiorczość. Tego rodzaju aktywność ma w kontekście przedsiębiorczości akademickiej dwojaki wydźwięk. W przypadku ogółu wspólnoty akademickiej, a przede wszystkim studentów kończących naukę, propagowanie wiedzy nt. przedsiębiorczości oraz stymulowanie postaw przedsiębiorczych może sprzyjać zakładaniu przez nich własnej działalności gospodarczej i tym samym być formą wejścia na rynek pracy i samorealizacji, a z drugiej strony może być sposobem na uniknięcie bezrobocia.

W odniesieniu do pracowników naukowych i studentów posiadających już wiedzę, a przede wszystkim określoną technologię, patent lub licencję, wsparcie „miękkie” ma bardziej praktyczny charakter i skupia się na działalności szkoleniowej i **doradczej**. Na etapie rozpoczynania działalności wsparcie „miękkie” może przybierać także inne formy. Uczelniane biura transferu technologii, bądź parki naukowo - technologiczne mogą włączać początkujących przedsiębiorców w organizowane akcje promocyjne, targi, spotkania z inwestorami oraz oferować im bardziej szczegółowe doradztwo biznesowe dotyczące m.in. form opodatkowania, sposobów pozyskiwania kapitału zewnętrznego, ochrony prawnej własności intelektualnej czy też oferować pomoc w dostępie do potencjalnych inwestorów - funduszy venture capital czy „aniołów biznesu”.

Niezmiernie ważnym elementem wsparcia „miękkiego” jest **doradztwo oraz opieka prawna w kwestiach związanych z ochroną własności intelektualnej**. Doradztwo prawne oraz pomoc w rejestracji patentu lub licencji także może mieć kluczowe znaczenie dla przetrwania firm typu „spin-off”. W tej kwestii najwięcej do zrobienia mają jednak nie tyle pojedyncze instytucje – ośrodki przedsiębiorczości akademickiej, ale władze ustawodawcze, na których ciąży obowiązek zabezpieczenia praw twórców. Opisane powyżej „miękkie” wsparcie jest najczęściej spotykane i oferowane przez europejskie ośrodki przedsiębiorczości akademickiej, a głównym powodem jego popularności jest stosunkowo niski stopień zaangażowania finansowego ze strony podmiotów oferujących wsparcie. Z drugiej jednak strony jest to działalność podstawowa, będąca obowiązkowym punktem wyjścia dla wszelkich działań z zakresu wspierania i promocji przedsiębiorczości akademickiej.

Wsparcie „twarde” (infrastrukturalne i finansowe)

Zaangażowania zdecydowanie większej ilości środków wymaga wsparcie infrastrukturalne i finansowe. Jest ono z reguły udzielane przez bardziej złożone instytucje, takie jak uczelniane centra transferu technologii (stosunkowo rzadko), parki naukowe

i naukowo-technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości. Instytucje te są z reguły zarządzane przez różnego rodzaju fundacje i spółki, których udziałowcami są wyższe uczelnie. W przeciwieństwie do wsparcia szkoleniowo-doradczego, opisywane tu instrumenty są skierowane do przedstawicieli środowiska naukowego, którzy planują lub podejmują działania na rzecz komercjalizacji wyników badań naukowych (np. w postaci firm typu „spin-off”).

Przegląd form wsparcia dla przedsiębiorczości akademickiej o charakterze materialnym został uporządkowany według rosnącego stopnia ich złożoności. Z reguły najprostszą formą materialnego wsparcia jest oferta **infrastruktury koniecznej dla sprawnego funkcjonowania firmy**. Specjalizują się w tym zazwyczaj inkubatory oraz preinkubatory przedsiębiorczości, które oferują nowo otwieranym firmom nieodpłatnie lub po preferencyjnych stawkach powierzchnię użytkową, dostęp do telefonów, internetu, urządzeń biurowych, wspólny sekretariat, a często także pomoc księgowego, prawnika oraz doradztwo ze strony zawodowych managerów. Odpowiednie zarządzanie firmą jest jedną z kluczowych kwestii, związaną ściśle z szansami jej przetrwania. Ponieważ zatrudnienie dobrego managera wiąże się z dużymi kosztami, dlatego możliwość korzystania z jego usług za pośrednictwem inkubatora czy parku jest dla młodej niedoświadczonej firmy olbrzymim atutem. Duża część opisywanych instytucji oferuje także pośrednictwo w zakresie pozyskiwania kapitału na inwestycje, a prestiż, jaki może za nimi stać staje się gwarancją dla inwestorów chcących włączyć się w określone przedsięwzięcie.

Najbardziej złożoną kwestią związaną ze wsparciem przedsiębiorczości akademickiej jest finansowanie firm typu „spin-off” w fazie ich powstawania i na początkowym etapie rozwoju (ang. „start-up”). Ponieważ brak środków jest najczęstszą przeszkodą na drodze do rozpoczynania działalności, można uznać, że stworzenie kompleksowej oferty finansowej dla firm typu „spin-off” ma strategiczne znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. Projekty zakładające finansowanie inicjatyw przedsiębiorczości akademickiej oferują wsparcie na różnych etapach, z wykorzystaniem różnych form i źródeł finansowania (dotacje, kredyty, poręczenia oraz inwestycje, pochodzące zarówno ze źródeł publicznych jak i prywatnych). .
Pewne kontrowersje wiążą się ze stopniem i formami zaangażowania się kapitału prywatnego we wspieranie rozwoju firm akademickich, który koncentruje się zazwyczaj na finansowaniu projektów potencjalnie najbardziej dochodowych.

W wielu krajach wspieranie przedsiębiorczości rozpoczyna się na etapie poprzedzającym podjęcie przez pracowników naukowych (lub studentów) decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej w formie przedsiębiorstwa typu „spin-off”. Przykładów programów preinkubacji firm akademickich jest w Europie coraz więcej. W ich ramach oferuje się kadrze naukowej i studentom chcącym założyć firmy komercjalizujące wyniki badań wielotorową pomoc, którą określa się mianem nauki przez działanie. Obejmuje ona profesjonalne szkolenia i pomoc specjalistów - doradców z zakresu przedsiębiorczości. Jednak najważniejszym elementem oferty **preinkubatorów** jest udostępnianie środków na tworzenie prototypów produktów lub technologii, badania rynkowe, tak by już na etapie poprzedzającym utworzenie firmy naukowiec-przedsiębiorca mógł ocenić czy jego koncepcja ma szanse powodzenia na rynku lub czy możliwe są korekty wynikające z rozpoznanych potrzeb potencjalnego klienta.

Preinkubatory posiadają z reguły osobowość prawną i są odpowiedzialne za całość działalności operacyjnej swoich podopiecznych – tzn. zalążków firm typu „spin-off” w fazie poprzedzającej ich samodzielne wejście na rynek. W ramach preinkubatora stanowią one tzw. **„centra kosztowe”**. Preinkubatory świadczą usługi do momentu oficjalnej prawnej rejestracji firm akademickich będących pod ich kuratelą, a środki którymi dysponują pochodzą z reguły ze źródeł publicznych. Ten rodzaj finansowania zapewnia klientom

preinkubatora bezpieczeństwo i brak presji związanej z koniecznością zwrotu poniesionych kosztów w przypadku, gdyby projekt zakończył się niepowodzeniem przed osiągnięciem etapu wejścia na rynek.

Od momentu, gdy firma akademicka rozpoczyna oficjalnie etap działalności rynkowej, może ubiegać się o pomoc za pośrednictwem **inkubatorów przedsiębiorczości.** Większość inkubatorów oferuje szeroki zakres pomocy o charakterze materialnym, ale z reguły nie ma ona formy bezpośredniego wsparcia kapitałowego. Ten rodzaj wsparcia oferują często współpracujące z inkubatorami publiczne lub prywatne specjalistyczne fundusze kapitału zalążkowego (seed capital), fundusze typu venture capital lub tzw. „aniołowie biznesu”. Wymienione instytucje są zainteresowane wspieraniem najbardziej obiecujących projektów innowacyjnych w celu ich szybkiego wprowadzenia na rynek i często działają w imieniu korporacji zainteresowanych prowadzeniem określonych badań i wdrożeniem ich wyników. Należy jednak podkreślić, że w takich przypadkach fundusze lub korporacje w zamian za udzielone wsparcie zastrzegają sobie prawa autorskie do wypracowanych technologii.

Wybór, czy wspierać rozwój przedsiębiorczości akademickiej w oparciu źródła publiczne lub prywatne pociąga oczywiście za sobą określone korzystne i niekorzystne skutki. Fundusze publiczne zapewniają beneficjentom większe poczucie bezpieczeństwa, gdyż z założenia nie są one nastawione na zysk. Środki od nich pochodzące są w całości lub w części bezzwrotne. Docierają one także do szerszej liczby projektów, również do takich, które mogą być mniej atrakcyjne komercyjnie, za to mogą mieć duże znaczenie dla zaspokojenia ważnych potrzeb społecznych np. w obszarze gospodarki komunalnej czy ochrony środowiska. Dotacje publiczne dają także naukowcom większą niezależność i dowolność w prowadzeniu badań i komercjalizacji ich rezultatów. Z drugiej strony korzystanie ze środków publicznych nie stanowi dodatkowego bodźca dla początkującego przedsiębiorcy akademickiego, gdyż nie wywiera na nim presji związanej z koniecznością sukcesu rynkowego. Również sposób ich dystrybucji może nie zapewniać odpowiedniej kontroli nad ich wykorzystaniem ani nie gwarantować, że przeznaczy się je na wsparcie najbardziej wartościowych projektów, co sprzyja ich marnotrawstwu.

Z kolei środki prywatne pozyskiwane w formie venture capital lub pochodzące od „aniołów biznesu” zazwyczaj są przez kapitałodawców traktowane jako forma inwestycji, która po określonym czasie musi się z zyskiem zwrócić. Wsparcie prywatne koncentruje się zatem wyłącznie na projektach potencjalnie dochodowych, co ogranicza niezależność badacza i ukierunkowuje główny nurt badań na określoną innowację przydatną sponsorowi, zawężając pole badań w innych obszarach. Wywiera także na badaczu presję związaną z osiągnięciem powodzenia rynkowego. Z drugiej strony prywatny kapitał często jest w stanie wygenerować większe środki i zaangażować je w inicjatywy bardziej ryzykowne. Chęć zdobycia prywatnych środków mobilizuje przedsiębiorczego badacza do głębszej analizy swojego projektu, gdyż potencjalni inwestorzy stosują często wielostopniową selekcję, w trakcie której do wsparcia zostają wybrane tylko projekty najlepsze, najbardziej efektywne rynkowo. Ponadto w trosce o zainwestowany kapitał, zarządzanie finansowe projektem powierza się doświadczonej kadrze menedżerskiej. Dzięki temu badacz może poświęcić się wyłącznie pracy merytorycznej.

Podsumowując kwestie związane z finansowaniem przedsięwzięć z zakresu przedsiębiorczości akademickiej należy podkreślić, że zarówno finansowanie publiczne, jak i prywatne jest konieczne. Jednak każde z nich jest skierowane do nieco innej grupy odbiorców. Dla dobra rozwoju nauki i zachowania tradycyjnej roli wyższych uczelni korzystniejszy jest szerszy dostęp do finansowania publicznego, które pozostawia większą swobodę i zasila większą liczbę projektów. Natomiast zalety korzystania z funduszy

niepublicznych ujawniają się na etapie realizacji dojrzałych projektów o jednoznacznie komercyjnym przeznaczeniu.
W Polsce wsparcie finansowe państwa i samorządu ma do odegrania bardzo istotną rolę ze względu na stosunkowo niski poziom innowacyjności gospodarki i niską skłonność jednostek naukowych do współpracy z gospodarką na zasadach komercyjnych oraz niewielki i mało aktywny kapitał inwestycyjny.

Cechy modelowego systemu wspierania przedsiębiorczości akademickiej na podstawie doświadczeń europejskich

Systemy wspierania przedsiębiorczości akademickiej spotykane w Europie charakteryzują się dużą różnorodnością pod względem podmiotowym, funkcjonalnym i terytorialnym. Wiele z tych praktyk można zastosować w warunkach polskich niezależnie od barier, na jakie mogą napotkać.

Pierwszym etapem systemu jest sformułowanie i wdrożenie skutecznej **polityki państwa** w zakresie wspierania innowacji, poprzez stworzenie zasad finansowania badań naukowych, wdrożenie mechanizmu wspierania transferu technologii oraz tworzenia firm akademickich. Polityka państwa powinna także, w sposób np. zbliżony do rozwiązania francuskiego, uporządkować kwestie związane z podejmowaniem pracy lub działalności biznesowej przez pracowników naukowych poza strukturami macierzystych uczelni oraz kwestie związane z **ochroną własności intelektualnej**. Kontakty z przedstawicielami zagranicznych instytucji reprezentującymi wszystkie szczeble od centralnego do lokalnego pokazują, że zagadnieniami przedsiębiorczości akademickiej zajmują się osoby oddane tej dziedzinie, traktując ją z pełną powagą i pasją.

Drugim elementem, obserwowanym w dobrych praktykach europejskich jest funkcjonowanie **silnych lokalnych i regionalnych** parków technologicznych, inkubatorów, a także uczelnianych biur transferu technologii. Instytucje te są odpowiedzialne za tworzenie klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości, promocję i upowszechnianie wiedzy na temat przedsiębiorczości w postaci szkoleń, akcji promocyjnych, organizacji punktów doradztwa, itp. Te działania powinny stać się priorytetem w procesie przezwyciężania jednej z najpoważniejszych barier na drodze do rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, mianowicie bariery mentalności, braku świadomości korzyści płynących z komercjalizacji nauki i strachu przed ryzykiem związanym z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Parki i inkubatory powinny koncentrować działalność na tworzeniu warunków dla rozwoju innowacyjnych firm. Do tego potrzebnych jest kilka elementów, takich jak publiczne i prywatne fundusze typu seed capital, venture capital, „aniołowie biznesu” oraz sieci podmiotów świadczących profesjonalne usługi doradztwa biznesowego.
Kolejnym elementem niezbędnym dla wykształcenia efektywnego modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej jest możliwie szerokie angażowanie ośrodków przedsiębiorczości akademickiej w **projekty międzynarodowe**, pozwalające na wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w tej dziedzinie.

III. Model wspierania przedsiębiorczości akademickiej przez wielkopolskie władze samorządowe

Proponowany dla Wielkopolski **model** odnosi się do trzech odmiennych znaczeń terminu „przedsiębiorczość akademicka”, rozumianych jako: edukacja do przedsiębiorczości, proces „inkubowania” i prowadzenia akademickich przedsiębiorstw oraz jako transfer wiedzy i technologii z uczelni do gospodarki.

Obejmuje on zarówno „miękkie” (oddziaływanie na postawy w celu przezwyciężania barier tkwiących w świadomości), jak i „twarde” (zmiany o charakterze instytucjonalnym związane z narzędziami materialnymi) sposoby wsparcia.

Tabela 3 Model wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce

Obszar 1. Edukacja do przedsiębiorczości		**Obszar 2. Wspieranie przedsiębiorców akademickich i przedsiębiorstw akademickich**		**Obszar 3. Wspieranie transferu wiedzy i technologii do gospodarki**	
Działania „miękkie”	Działania „twarde	Działania „miękkie”	Działania „twarde”	Działania „miękkie”	Działania „twarde”
Przedmiot pn. „Edukacja do przedsiębiorczości”	-	Znak jakości dla młodych przedsiębiorstw akademickich	Poznańskie (Wielkopolskie/ (Ogólnopolskie) Targi Przedsiębiorczości Akademickiej	-	Program trójstronnego partnerstwa
Wortal edukacyjno-informacyjny					Międzyuczelniane, interdyscyplinarne centrum badawczo-rozwojowe
		Międzyuczelniany preinkubator dla słuchaczy studiów doktoranckich	Program B4B		
			Wielkopolski Bank Innowacji		
			Program pomostowy dla absolwentów		
			Agencja Impresaryjna Nauki		
			Wielkopolskie Centrum Audytowe Projektów Innowacyjnych		

Do „miękkich” sposobów wspierania przedsiębiorczości przedstawionych w modelu należą:

- Przedmiot „Edukacja do przedsiębiorczości”: nadobowiązkowe zajęcia z przedsiębiorczości dla studentów wszystkich kierunków i typów szkół wyższych (zarówno publicznych, jak i niepublicznych);
- Wortal edukacyjno-informacyjny poświęcony tematyce przedsiębiorczości akademickiej, adresowany do studentów, doktorantów i pracowników naukowych;
- Znak jakości (certyfikat) dla młodych przedsiębiorstw akademickich, w tym zwłaszcza typu „spin-off”;
- Międzyuczelniany preinkubator przedsiębiorczości dla słuchaczy i absolwentów studiów doktoranckich.

Wśród „twardych” sposobów wsparcia przedsiębiorczości akademickiej zaproponowanych w modelu, wymienić należy:

- Poznańskie (Wielkopolskie/Ogólnopolskie) Targi Przedsiębiorczości Akademickiej;
- Business for Business (B4B): program wsparcia „enterprenerskiego” przedsiębiorców akademickich;
- Wielkopolski Bank Innowacji: program kreowania rynku dla przedsiębiorstw typu „spin-off”;
- Program pomostowy dla absolwentów uczelni wyższych o kilkuletnim stażu pracy;
- Agencja Impresaryjna Nauki: program „impresariatu” dla pracowników naukowych, którzy są zainteresowani komercjalizacją swoich wynalazków i patentów a jednocześnie nie odpowiada im rola przedsiębiorców;

- Wielkopolskie Centrum Audytowe Projektów Innowacyjnych: centrum audytu projektów i „start-upów”;
- Program trójstronnego partnerstwa (nauka – samorząd – biznes);
- Międzyuczelniane, interdyscyplinarne centrum badawczo-rozwojowe zaawansowanych technologii.

Modelowe ujęcie sposobów wspierania przedsiębiorczości zakłada uwzględnienie relacji pomiędzy proponowanymi rozwiązaniami. Należy tu zwrócić uwagę na następujące problemy:

Po pierwsze, jaka powinna być relacja między trzema wyżej wymienionymi obszarami przedsiębiorczości akademickiej? Są one ściśle ze sobą powiązane, jednak obszar trzeci (wspieranie transferu wiedzy i technologii) jest stosunkowo najbardziej suwerenny. W praktyce można sobie bowiem wyobrazić, że w procesie transferu wiedzy i technologii do gospodarki wcale nie muszą pośredniczyć (i niestety najczęściej nie pośredniczą) przedsiębiorstwa akademickie.

Po drugie, jaka jest a jaka powinna być relacja między działaniami „miękkimi” a „twardymi”? W raporcie rekomendowane są przede wszystkim „twarde” formy wspierania przedsiębiorczości akademickiej. „Miękkie” formy powinny mieć charakter jedynie uzupełniający.

Po trzecie, przede wszystkim podjęte powinny być te działania (zarówno „miękkie”, jak i „twarde”), które najłatwiej będzie poddać ocenie z punktu widzenia celowości, opłacalności i przede wszystkim efektywności wydatkowanych środków. Działania, których efekty są mierzalne przyczynią się zarówno do dobrze pojętego zdyscyplinowania osób i struktur odpowiedzialnych za ich wdrożenie, jak również do umocnienia się rynkowego, proefektywnościowego, nie zaś roszczeniowego myślenia na temat przedsiębiorczości akademickiej wśród jej animatorów i uczestników.

Po czwarte, priorytetowe są również te działania, które mają szansę wywołać „efekt kaskadowy” (w praktyce są to przede wszystkim wszelkie „twarde” działania podejmowane w obszarach drugim i trzecim).

Po piąte, należy rozpocząć od tych działań, które wiążą ze sobą różnych partnerów i prowadzą do szybkiej instytucjonalizacji tych powiązań. Przede wszystkim dlatego, że przyspieszy to wyjście ośrodków przedsiębiorczości akademickiej z instytucjonalnej izolacji i zagwarantuje im możliwość współdziałania z nowymi kategoriami partnerów (co poza wszystkimi oczywistymi korzyściami odniesie i ten pozytywny skutek, że wymusi na nich większą dyscyplinę działań i wzmocni ich niedostateczną dzisiaj orientację rynkową). Ponadto, zwiększy to grono podmiotów żywotnie i pragmatycznie zainteresowanych autentycznym rozwojem przedsiębiorczości akademickiej (z uwagi na partycypację finansową lub organizacyjną).

Najistotniejszą kwestią wydaje się konsekwencja w realizacji przyjętej strategii wspierania wielkopolskiej przedsiębiorczości akademickiej. Większość, jeśli nie wszystkie zaproponowane w niniejszym opracowaniu sposoby i instrumenty wspierania przedsiębiorczości akademickiej mają szansę zaowocować pozytywnymi skutkami w dłuższym okresie czasu. Dlatego niezbędna jest tu również duża cierpliwość i odpowiedni monitoring przyjętych i wdrożonych programów.

Więcej informacji:

Urząd Miasta Poznania Wydział Działalności Gospodarczej
ul. Matejki 50, 60-770 Poznań
tel. 061 878 47 88 (89), fax 061 878 47 84
http://www.city.poznan.pl/msp

Projekt „Opracowanie modelu wspierania przedsiębiorczości akademickiej w Wielkopolsce” finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (75%) i budżetu państwa (25%), w ramach działania 2.6 ZPORR